

30/4

BACCARAT-SKANDALEN

EN ENGELSK DAM, Elma Napier, har nyligen utgivit första delen av sina memoarer, omfattande ungdomstiden fram till giftermålet vid aderton års ålder 1910 (Youth Is A Blunder, Jonathan Cape). Det är en något förvirrad men i många stycken tjugande och rent av gripande bok; bilderna av engelskt överklassliv sådant det var som sämst ger oss väsentliga drag i viktoriensk och edwardisk kultur. Huvudpersonerna är pryderiet och skenheligheten. Oron för att flickorna före bröllopsnatten skulle lära sig "livets realiteter" gick så långt att alla tecken på sexualitet hos djur eller människor hölls borta från deras liv. De som trodde att en kyss medförde risk för konception hade redan på hemliga vägar nått en icke föraktlig insyn på förbjudna områden — de visste dock att kvinnorna födde barn och att männen hade med saken att göra. Mrs Napiers familj var rik och aristokratisk, men något deklarerad. Man flyttade oavbrutet från gods till gods, från land till land för att göra ingenting i nya omgivningar. En bok nämndes aldrig i hemmet, och den politiska åskådningen kom fram blott i slöa förbannelser över Churchill, Lloyd George och andra radikala skurkar, som "ledde England till helvetet". I centrum stod fadern, före överstelöjtnanten sir William Gordon-Cumming (baronet). Han levde som en gentleman på sin rika hustrus bekostnad, gladdes åt sitt ståtliga utseende och sin över all korrekthet och hyfsning stående belevnhet, spelade bridge och krocket, förmånade sina döttrar att vara dygdiga och sökte själv systematiskt förföra alla fruntimmer inom räckhåll.

Ett år före Elmas födelse hade denne fader under några dagar varit en av världens mest omtalade personer. Han var mannen bakom baccarat-skandalen, jämte rättegången mot Oscar Wilde 90-talets stora sensation i England och lika betydande för viktorienskt hyckleri. På ett par punkter får denna skandal, vars innebörd och historia är omstridda, ytterligare belysning genom dotterns memoarer.

I början av september 1890 samlades ett elegant sällskap hos den rike skeppsredaren Arthur Wilson på godset Tranby Croft för att se på kapplöpningar i närheten. Hedersgäst

Sir William Gordon-Cumming

EDWARD, PRINS AV WALES
Foto från 1890-talet.

var den snart femtiårige Edward, prins av Wales, åtföljd av ett par av sina närmaste vänner, Gordon-Cumming — en fyrtiårig överstelöjtnant med krigarrykte från fälttågen mot zuluerna och i Egypten — och Christopher Sykes. Fram på natten spelade man två gånger i rad hasard — baccarat, som prinsens av Wales introducerat i societeten. Flera medlemmar av familjen Wilson tyckte sig märka att Gordon-Cumming oavbrutet fuskade genom att i smyg öka sin insats då spelets utgång till hans fördel var uppenbar. De meddelade de mest ansedda gästerna, prinsens av Wales, lord Coventry och general Williams, sina misstankar. Dessa blev övertygade — då Gordon-Cumming vidtalades beyrade han sin oskuld, men begärde inte några närmare förklaringar eller någon konfrontation med sina anklagare. För att hålla saken hem-

lig överenskom man om ett slags kompromiss: Gordon-Cumming lovade att aldrig mer spela kort av något slag, Wilsons lovade att hålla tyst om vad som inträffat. Avtalet synes ha blivit möjligt genom prins Edwards auktoritativa ingripande och hänsynen till prinsens rykte. Men då saken likväl kom ut stämde Gordon-Cumming sina anklagare för ärekränkning, och i juni 1891 ägde rättegången rum i London (protokollen återgivna i "Notable British Trials").

Den blev en stor affär, främst därför att prins Edward inkallades som vittne. Domare var Englands överdomare (chief justice) lord Coleridge, som stundom somnade under för-

handlingarna och trots långa redogörelser var oförmögen att fatta hur baccarat spelades, men vars slutanförande var skickligt, om också ilsket och ensidigt. Gordon-Cummings huvudadvokat var statsåklagaren i Salisburys ministär, sir Edward Clarke, bland de anklagades advokater var den framtida överdomaren Charles Russell och den framtida premiärministern Asquith. Det mondana London fyllde åhörarbänkarna, imperiets press koncentrerades på rättegången, varje kväll mottog drottning Viktoria i Balmoral långa telegram om vad som förevarit. Slutet blev att de anklagade frikändes; Gordon-Cumming ansågs på grund av sin frivilligt av-

givna försäkran och en rad vittnesmål överbevisad om fusk. Han ströks ur arméns och klubbarnas rullor och kastades ut ur societeten, men gifte sig dagen efter domen med en stenrik amerikanska.

Själva rättegången är av betydande intresse, särskilt genom advokaternas lysande skicklighet. Beaktansvärt är att prinsen av Wales fick vittna som en vanlig medborgare och till och med utfrågades extra av en jurymän; han uppträdde med en viss trög värdighet. Största intresset har emellertid debatten under och efter processen i press och litteratur.

Prinsen av Wales blev av tidningarna utsatt för en kritik som är tilltalande genom sin öppenhet — knappast tänkbar i Sverige, varken då eller nu — men fränstötande genom sin egenrättfärdiga ton och sina medvetet falska antydningar om att den utsvävande prinsen tidigare ansetts vara ett mönster av respektabilitet. Kritikens skarpa förklarar delvis av särskilda omständigheter: prinsen hade tagit initiativet till spelet, trots att hans värd ogillade hasard; de använda markerna var prinsens egna och prydda med hans vapen; prinsen hade båda gångerna hållit bank och sålunda varit spelets centralfigur. Times ledde presskören, genom att förklara sig "djupt beklaga att prinsen på något sätt skulle vara inblandad inte bara i denna rättegång, utan i hela den sociala miljö som utgjorde dess bakgrund", en landsortstidning uttalade att "det brittiska imperiet är förödmjukat och att resten av den civiliserade världen pekar finger åt oss". Man erinrades om de tider före Viktorias tronbestigning då det varit naturligt för pressen att ständigt uttrycka det förakt med vilket folket betraktade kungafamiljen.

I fråga om fariseism hade prinsen och hans försvarare likväl övertaget, och de har behållit det. Spelet hade varit högt

— att något tusental kronor bytte ägare på ett par minuter var inte ovanligt, och Gordon-Cummings vinst uppgick till omkring 4.000 kronor. Men domare och advokater tävlade om att framhåva att det här inte var fråga om hasardspel i egentlig mening, utan om en oskyldig avkoppling i familjekretsen; den som blott läste deras älskvärda beskrivningar måste tro att man spelat "Svar-te Petter" eller "Svälta räv". Muntligen och skriftligen skildrade prinsen inför den brittiska kyrkans primas, ärkebiskop Benson, saken på detta sätt (enligt ärkebiskopens son E. F. Benson i memoarsamlingen "As We Were"). "Orsaken varför jag reser omkring med egna marker är att jag vill hindra högt spel", förklarade han; då inga marker gällde högre belopp än tio pund, var det givet "att spelet inte kunde skada någon". Prinsen framträdde rent av som fanatisk motståndare till hasard. "Jag avskyr hasardspel och skall alltid göra mitt bästa för att avskräcka dem som har lust till det, ty jag anser att hasard liksom onykterhet är en av de största förbannelser som kan drabba ett folk." Saken bör läsas mot bakgrunden inte bara av Tranby Croft-skandalen, utan också av den skildring som Christopher Sykes, brorson till prinsens vän med samma namn, nyligen givit av förhållandet mellan prinsen och farbrodern. Till prinsens nöjen hörde jämte andra "skämt" av samma klass att hälla konjak över huvudet på den oföränderligt respektfulle Sykes; man räknar helst med att detta inte skedde i nyktertillstånd. Ärkebiskop Benson hade emellertid full förståelse för prinsens synpunkter och ingrep energiskt till hans försvar.

Det avsnitt i Sidney Lees officiella biografi över kung Edward som behandlar baccarat-skandalen går på samma linje. Det är ett litet mästerverk av förljugenhet. Läs bara de första satserna: "Kortspel utgjorde tidigt en vederkvikande rekreation för prinsen. Han var redan som pojke alltid redo att på kvällen rycka in vid ett parti whist. Men äventyrlusten ledde honom stundom att experimentera med spel i vilka turen är mera viktig än skickligheten. Han försökte på semestern sin lycka i förnåma klubbar — på Rivieran och i Tyskland — och smänigom blev han förtrogen med nästan alla kortspel. Oansvarigt skvaller, som kom till uttryck i skandalpressen hemma och utomlands, tillskrev honom ofta sensationella äventyr vid spelbordet."

Baccaratskandalen är inte blott en studie i hyckleri. Den eggjar också detektivlusten. Att Gordon-Cumming var skyldig till fusk synes framgå både av vittnesmålen vid rättegången och av att han utan att begära någon närmare utredning avgav ~~det löfte att aldrig mer spela kort som framstod som en indirekt bekännelse.~~ Men samtidigt är hans uppträdande otroligt. Visserligen var han inte, som det sades i rättegången, förmögen, utan tycks trots gods på landet och hus i London ha varit i behov av kontanter — för övrigt är fusk i kortspel inte något privilegium för de behövande. Men att han skulle ha vedervärvat hela sin framtid genom att spela falskt i en krets omfattande prinsen av Wales och en rad andra storheter verkar utan närmare förklaring ytterligt osannolikt. Lika egendomligt är att varken prinsen eller någon annan i den ordinarie vänskretsen — blott några medlemmar av familjen Wilson — observerade fusket, ehuru detta påstås ha varit ovanligt grovt. Anmärkningsvärt är också att hans för sin redbarhet kände advokat, sir Edward Clarke, i sina bortåt trettio år efter rättegången skrivna memoarer ("The Story of My Life") högtidligt förklarade att han var övertygad om sin klients oskuld. Under processen antydde från såväl domare- som advokathåll att man bakom de fakta som redovisades kunde skymta en rad andra företeelser av betydelse för problemet.

Inför sin familj påstod Gordon-Cumming att han varit utsatt för regelrätt bedrägeri, ordnat av prinsen av Wales som hämnd mot en framgångsrik rival. Särskilt med hänsyn till det stora antal personer som i så fall skulle ha vittnat falskt är denna förklaring orimlig. Större sannolikhet har vissa hypoteser som innefattar alldeles speciella skäl för att i prinsens intresse undertrycka sanningen. Var flertalet spelare så berusade att eventuellt fusk undgick dem och knappast kunde tillräknas den fuskande — och blev man likväl på grund av den oskuldsfulla familjen Wilsons reaktion tvungen att i detta fall inskrida? Var det vanligt — en möjlighet

som mrs Napier nämner — att fuska i kretsen kring prinsen av Wales, och ansåg sig Gordon-Cumming därför reellt oskyldig? Även under denna förutsättning skulle affären ha fått överdrivna proportioner genom att Wilsons ingrep. Påfallande är i detta sammanhang att prinsen av Wales envist höll bank, trots att detta innebar en klar fördel gentemot medspelarna. Är det möjligt att uppgörelsen i Tranby Croft tillkom för att dölja andra under speldagarna inträffade skandaler och att Gordon-Cumming avstod från att yppa vissa hemligheter under hot eller utpressning? Om allt detta vet man ingenting. Troligen är alla deltagarna i festen nu döda. Tänkbart är att man i framtiden i något familjearkiv eller någon memoar skall få hela lösningen på baccaratmysteriet.

Herbert Tingsten

April 8 l. 1 ul.

5 k. 1 a

1/5 48 - 1/5 49

112 l. 37 k. 38 ul.

13 m. 17 a =

217